

La Mala Dona

Cervelló

Ubicació

Comarca: Baix Llobregat
Lloc/Adreça: Rambla de Josep Tarradellas

Coordenades:

Latitud: 41.396226110744
Longitud: 1.9575977773437
UTM Est (X): 412859
UTM Nord (Y): 4583268

Classificació

Número de fitxa: 08068 - 210
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia: Tradició oral
Estil / època: Popular
Estat de conservació: Bo
Notes de conservació: Recollida i publicada per Josep Llurba Rigol (Llurba, (2013: 67-77)).
Protecció: Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés: Fàcil
Ús actual: Lúdic
Titularitat: Pública

Fitxes associades:

[Pont del Torrent de la Mala Dona](#)

Autoria de la fitxa: Juana María Huélamo Gabaldón - Kuanum
Data de registre de la fitxa: ds., 16/03/2024 - 22:42

Descripció

Llegenda relacionada amb el torrent que discorre, actualment canalitzat, per sota de la Rambla Josep Tarradellas i desemboca a la riera de Cervelló.

Va ser recollida i publicada per Josep Llurba (2013: 67-77), qui va fer la següent adaptació literària:

"Un noi et de poc més de catorze anys estava guaitant el cabal d'aigua, que baixava torrent avall.

Feia quatre dies que queia aigua a botes i barrals i les rieres i torrents gairebé sortien de mare. Veure l'aigua torrencial era tot un espectacle digne de veure. Sobretot si t'ho miraves des d'un indret on l'aigua no et podia remullar els peus i menys, és clar, arrossegar-te avall va, com el Met de Ribes. El nostre vailet, observant esporuguit la força torrencial, havia perdut la noció del temps.

De cop i volta, però, una veu el destorbà del seu encaterinament: era la veu d'un home que se li acostà, alhora que li preguntava?

–Què fas vailet? Estàs contemplant la riuada com baixa? El noi et, assentí afirmativament.

–Veuràs –prosseguí l'home–, aquest torrent té mala fama i l'aigua que baixa torrent avall porta un poder miraculós i màgic, gairebé enigmàtic. Diuen els avis que quan hi ha sequedat, la poca aigua per a discórrer són de les llàgrimes d'un infantó, que la seva mare va abandonar. En canvi, quan plou de valent, i el volum s'incrementa, és la fúria tempestuosa de la mare del nen.

El xicot va quedar atònic, inesperadament sobtat de sentir el relat d'aquell home. No gosava contrariar-lo, perquè, al cap i a la fi, no es veia en cor de poder qüestionar-li l'argument. No obstant això, però, i com que era un noi et espavilat, que tot i la seva curta edat era capaç de copsar qualsevol raonament, li va preguntar:

–Com és que la mare abandonà el seu fill?–Ui, això és molt llarg d'explicar i depèn de qui ho expliqui hi dona un sentit o un altre.

–Bé, doncs –digué el noi–, digueu el vostre sentit.

–La meva versió és que aquella dona era una persona necessitada d'amor i comprensió i, si molt convé, d'una mica de misericòrdia, i, en canvi, a la població la tenien per una bruixa. Una persona en poc senderi, vaja.

–Una bruixa?

–Preguntà el noi.

–Sí, una bruixa.–I que és exactament una bruixa?

–És aquella persona que té poders sobrenaturals perquè té tractes amb el dimoni, és una dona lletxa, majoritàriament mal vestida, que porta la malastrugança a les cases de bona fe

–I per què era una bruixa?

–No era una bruixa. Era una persona que tenia un sentit de la vida i una moralitat diferent de la gent de la seva època. El cas d'aquesta dona s'esdevingué cap als volts de l'any 1800. Aquesta dona, quan era jove, havia estat una noia molt formosa, oberta, riallera i entremaliada, però sempre sense mala fe. Era la noia més bonica de la població, afalagada per tothom. Els seus pares es van construir una caseta a prop d'aquest torrent on ara ens

trobem tu i jo. Era una família com totes les altres, només tenien un petit problema: eren pobres i la filla massa guapa per l'entorn del moment. Les enveges i els odis suraven a flor de pell. Totes les amigues li feien la vida impossible, sobretot quan el fill del mas Rossic, que era un dels terratinents més important del poble, li va anar al darrere.

"¿Però, tu, essent de casa bona, on vas amb aquesta mossona que no té ni un ral per al dot?" Preguntaven els potentats del poble.

"Mira la mosca morta, es pensa que serà la senyora i majora de cal Rossic". Deien uns altres.

Tot plegat enveja. L'enveja, però, fa fer coses innobles. El sentiment recelós de veure com una altra persona té allò que tu no pots tenir o aconseguir allò que tu esperes aconseguir i no pots, sovint porta a situacions esperpèntiques. Quan et penses que tu ets la reina del clan, perquè et creus superior a tothom, i desitges trobar el príncep blau i veus que el noi de casa bona se'n va amb una altra que, per a tu, és inferior de ranc, la gelosia et corseca tot el cos. L'aversion profunda de malvolença envers la noia no va parar fins que uns i altres van fer trontollar el puntal familiar i l'estima del xicot cada vegada anava perdent força; fins al punt que quan els seus pares li van plantejar si preferia la noia sense dot i ser desheretat, l'hereu de cal Rossic no s'ho va pensar dues vegades: va escollir l'heretat de la casa.

De fet, l'amor que sentia per aquella xicota era esporàdic i de poca consistència...

Tot i haver-li professat amor etern, cosa que la noia, eclipsada d'una certa candidesa, s'ho cregué.

–Què voleu dir, que no l'estimava? –Preguntà el noi.

–Efectivament, era un amor fugisser...

Al capdavall, el noi era l'hereu de casa bona i això el feia sentir superior a tot. Fins i tot es creia amb el dret de jugar amb els sentiments de qualsevol noia del poble. La seva posició econòmica, superior a la majoria d'habitants d'aquesta població, li donaven la potestat per flirtejar sense cap remordiment. Era allò que en la baixa edat mitjana en deien "el dret de cuixa". Abans, el senyor podia escollir la donzella i emportar-se-la cap al llit per passar-hi tota la nit, sense que els pares de la noia ni el futur marit poguessin dir-hi res.

Cap al 1800 la cosa ja no era tan greu, però un hereu de casa benestant sempre tenia la pedanteria de fer veure que sentia una atracció o inclinació amorosa vers una noia, tot i que generalment eren simples coqueteries per fer passar el temps, alhora que demostrava els seus dots de conquistador. La figura ben plantada, amb vestits ben escaients per la figura jovenívola d'aquell senyoret, feien caure la bava a més d'una noieta del poble, que somiaven i anhelaven amb fervor poder-s'hi casar.

–Així, aquest hereu de casa rica, només volia la noia per passar-hi l'estona?

–Afegí el xicot.

–Sí, sí... Era una galindaina...

–Què vol dir una galindaina? –Preguntà el noi.

–Un objecte de poc valor. En aquest cas un toca-son, sense gaire suc ni bruc.

Ja ho diu la dita: de les grans cases surten els grans ases.

–I així, doncs, què va passar amb la noia?

–Doncs, entre la poca estimació que sentia per ella, més les pressions dels seus pares, més els murmurs de la gent, la va deixar plantada. Però el problema va sorgir quan la noia s'adonà que aquell conquistador de tres rals l'havia deixat prenyada. De fet, els maldecaps van venir per a la xicota, ja que aleshores perdre la virginitat i a sobre quedar-se amb estat, era quelcom terrible de cara la societat d'aquell temps. La doble moral imposada per la situació politicoreligiosa no podia permetre de cap manera tenir una mare soltera dintre de la cleda parroquial. Era un pecat mortal i això no es podia consentir. Del noi ningú en feia esques, ningú en parlava... en canvi, per a la noia allò fou un calvari. A casa la noia, la notícia de l'embaràs, fou tot un daltabaix considerable, perquè veien la discriminació que els cauria a partir d'aquell moment.

No hi ha cosa pitjor en una casa que el poble t'assenyali amb el dit. Per gairebé tota la població, aquella casa seria maleïda eternament. Una mare soltera, Verge Santa! La malastrugança els cauria damunt com les set plagues d'Egipte. Això que els pares ja havien advertit la noia fent-li saber la dita: "que a casa l'amic ric no hi vagis si no hi ets requerit". "Qui perd la virtut, tot ho ha perdut!", cridava el pare...

Però els problemes, dissortadament, no se solucionen amb lamentacions. La qüestió era que la noia estava embarassada d'un cagadubtes que no va tenir cap problema en menysprear-la i a renunciar a la paternitat a canvi de tenir l'herència de la seva família. I no en va tenir prou d'això que a sobre per justificar la seva pròpia irresponsabilitat va anar escampant per tot el poble que la noia era una bagassa, amb certes habilitats malèfiques que l'havien encantat de mala manera fins al punt de fer-li perdre la xaveta.

–I la gent es va creure aquesta història? –Preguntà el noi, cada vegada més encuriós.

–La gent –prosseguí l'home– no podia dubtar de la paraula del noi i menys si es tractava d'un hereu de casa bona. Per tant, la dolenta era la noia, que havia fet servir poders malèfics per entabanar-lo. El bo era el xicot... la noia, era la mala dona... la bruixa, que essent de casa pobre volia ser la mestressa de cal Rossic, la casa més noble, més rica i més poderosa de tot aquell entorn.

–I a partir d'aquí van considerar que la noia era una bruixa.

–Bé, a partir d'aquí es va encendre la guspira d'un foc alienador...

–Alienador? Què voleu dir?

–Fer perdre el seny... Allunyar-se de l'efecte, l'amistat; sovint acompanyat d'un cert desequilibri mental. Després de veure's menyspreada pel noi, repudiada per la gran majoria de la població i fins i tot pels seus propis pares, va caure en un estat depressiu que li feu fer coses summament complicades d'entendre. La manca d'estimació i comprensió, d'uns i altres, li van provocar un sentiment de culpabilitat i frustració terribles.

Tot d'una, aquella persona jove, maca i riallera, es veia abandonada, rebutjada i humiliada de tots i de tothom. Haver de conviure en un entorn hostil, on allò que més es buscava era camuflar i dissimular la manca d'humanitat, lucidesa i tolerància, se li feia molt difícil de suportar, sobretot quan li van començar a dir: "Mala dona"!

–I per això aquest torrent li diuen "Mala dona"?

–En certa manera sí. Se'l coneix per la "Mala dona" perquè aquella noia i la casa on vivia la van rebatejar amb aquest nom.

–I que va passar amb el seu fill? El va tenir?

–Sí, el va tenir... però...

–Digueu... què va passar?

–Preguntà el xicot ansiós de saber el final de la història.

–Doncs, com ja te apuntat, la xicota es va anar deprimint, amb forts sentiments de frustració i humiliació, fins al punt que gairebé ja no tocava ni quarts ni hores. Es va convertir amb la riota de tothom i tots la prenien per una ximpleta.

–Però... i això que li diguessin bruixa i mala dona, per què?

–Bé, la llengua no té ossos, però en trenca de molt grossos, diuen.

El fet és que això de "Mala dona" li deien en la boca petita i bruixa li van començar a dir, perquè es va deixar els cabells llargs i bruts, amb una vestimenta pròpia de bruixes. Com que sovint sortia al carrer amb una escombra a la mà, feia tota la sensació de semblar una bruixa.

–I Mala dona?

–Mala dona era una manera de castigar el fet d'estar embarassada sense tenir marit. Una mica representava aquell passatge bíblic, on una dona és agafada per adulteri i segons el costum, feta llei, l'havien de pedregar fins a matar-la. L'única diferència és que aquella adúltera fou perdonada per Jesús amb una frase molt simple:

"Qui de vosaltres estigui net de pecat que llenci la primera pedra".

Ningú va poder llençar la pedra perquè qui més qui menys era culpable d'alguna cosa. Però al segle XIX no hi havia un Jesús tangible i el costum de llençar pedres ja havia passat de moda. Per tant, calia inventar-se altres camins per humiliar la pecadora.

"Mala dona", doncs, era una manera subtil de castigar aquella persona que havia gosat tenir relacions amb un noi de casa bona sense tenir cura per a no quedar embarassada i, sense preveure'n les circumstàncies ètiques i morals de la tribu.

–Però, digueu-me... com es va acabar tot plegat? Va tenir el fill...?

–No siguis impacient, vailet! La noia semblava que després de quedar prenyada i abandonada pel pare de la criatura que portava dins les entranyes, havia quedat tocada del bolet.

Però, malgrat el seu tarannà, més aviat extravagant i fora de tot comportament considerat normal per a la resta de ciutadans d'aquell poble, una cosa si que tenia clara: el sentiment de maternitat i l'orgull d'engendrar un fill la feia tirar endavant.

Era capaç de resistir totes les investides, les xafarderies i les crítiques més ferotges de la comunitat. Segons com desvariejava, però tenia molt clar que donaria a llum aquell infantó

que portava dintre seu.

Els dies passaven i el període de gestació anava fent via. Malgrat que els seus pares van lamentar i no van entendre mai l'embaràs de la seva filla, almenys no la van llençar al carrer. Per consegüent, la noia tenia aixopluc per al seu filllet. Finalitzat el període de l'embaràs, i tan bon punt va començar a trencar aigües, van cridar la llevadora...

Però, ai las! La llevadora, la responsable d'atendre les dones que anaven de part, es negà a assistir-hi perquè aquella partera estava maleïda pel dimoni i el fill era un maleït Lluçifer, que tant se valia que Déu se l'emportés.

–Que fort, no! –Digué el noi.

–Sí, molt fort!

Llavors, amb penes i treball la noia hagué de parir sola. No fou un part complicat, però la poca experiència, la manca d'ajut per tallar-li el cordó umbilical al nadó, al cap de poca estona d'haver nascut s'ofegà. Com si es tractés d'una maledicció divina, tan bon punt el filllet perdé la vida, al cel començaren a retronar llamps i trons.

De cop i volta començà a ploure a cor que vols. Fou una nit de pluja constant, que ho va inundar tot. Els barrancs, els torrents i les rieres baixaven curulls d'aigua. Fou un diluvi fluvial que feia feredat. Al cap dels tres dies, el temps es calmà i de nou sortí el sol. Un sol enlluernador que il·luminava els carrers i les cases, els torrents i els barrancs, com si hi hagués un focus damunt d'un escenari. La noia feia tres dies, mentre va durar la pluja, que no es va moure del llit. De fet, ambprou feines es va adonar que havia mort el seu fill. De sobte, però, un raig de lucidesa la va fer adonar-se de la tragèdia. No es lamentà de res.

Agafà l'infantó se l'acostà a la boca i el petonejà fortament. L'embolcallà amb un drap mentre notava que els seus ulls li queien unes llàgrimes d'angoixa i de tristesa. S'alçà lentament alhora que agafava la criatura exànime. Sense dir res, sense fer ni un trist comentari en els de casa seva, sortí al carrer. Amb el cadàver del seu fill en braços, es posà al mateix lloc on estem ara tu i jo. De cara el torrent, que hi baixava l'aigua a dolls, amb un força impetuosa que s'emportava tot el que trobava pel mig. De cop unes veus d'unes noies la van apartar de l'abstracció que sentia tot guaitant l'aigua torrencial que s'engolia torrent avall.

"Mala dona –sentí que cridaven–, ja has parit?". "Què en faràs d'aquest fill bord?" Digué una altra persona que passava un tros més enllà del lloc on es trobava la noia.

Ella es girà lentament, envers el lloc d'on sortien les veus que la increpaven.

"Va, Mala dona, digues què en faràs d'aquest fill bastard del fill de casa bona?"

Les noies odioses del poble continuaren amb duresa verbal. Les que mai havien trencat cap plat i que es veien en cor de menysprear i jutjar la dissort dels altres sense pensar que un dia, a elles, també els podia passar el mateix i sense pensar gaire el mal que les seves paraules podien ocasionar.

–Quina gent, oi? –Digué el noi esperpèntic per tot el relat que anava escoltant en molta atenció.

–Mala, gent, sí...

–I què en va fer del nadó?

–Com t'he dit, la noia tenia el seu fill als braços. Quieta, com si fos una estàtua de sal, es girà i mirà les malèvols xicotes del poble que l'estaven increpant. Se les mirà de cua d'ull, mentre escoltava els insults i els exabruptes que li proferien.

Tot d'una exclamà airadament i fora de si: "Que el dimoni se us emporti a l'infern!" Es girà de cara el torrent i es llençà a dins, amb la criatura als braços. L'aigua tempestuosa se'ls engolí com si res. En pocs moments havien desaparegut torrent avall, la noia i el cadàver del seu fill. Tot i la tragèdia del fet el motiu despectiu de "Mala dona" no va pas minvar, ans tot al contrari.

La gent del poble quan es volia referir en aquest indret sempre ho feia amb el malnom que van batejar en aquella pobra noia, que un dia es va lliurar a un terratinent sense escripols que la va deixar embarassada i es va desdir de la seva paternitat.

–És clar, ara ho entenc. Així podem donar per fet que aquest és el motiu pel qual d'aquest lloc es diuen "Maladona"? –Preguntà de nou el vailet.

– Doncs, efectivament, des d'aleshores aquest torrent se'l coneix com al "Torrent de la Maladona".

Història

Aquesta llegenda es relaciona amb el torrent del mateix nom, el qual, quan plou continua canalitzat el seu curs per sota de la rambla, travessant la carretera.

Actualment és la rambla de Josep Tarradellas.

Del torrent només és visible l'ampit del pont de pedra sorrenca i els guardacantons que protegien aquest ampit de les rodes dels carruatges.

Bibliografia

LLURBA RIGOL, Josep (2013). Contes i llegendes. Torrelles de Llobregat: Nectar Editorial. Dibuixos de Francesc Pasqual Armengol.

